

Kunnskapsdepartementet

Strategi

Barnehager mot 2030

Strategi for barnehagekvalitet 2021–2030

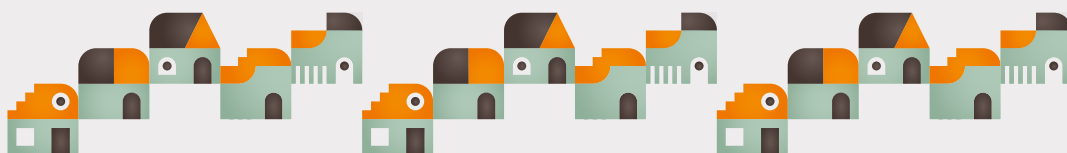

Innhold

Forord.....	5
1 Kvalitetsutvikling i barnehagesektoren mot 2030	7
1.1 En barnehage for fremtiden	7
1.2 Gode barnehager til barnas beste	8
1.3 Regjeringens mål og ambisjoner	10
2 Gode barnehager forutsetter kompetanse og kontinuerlig kvalitetsutvikling.....	13
2.1 Hva er viktig for god barnehagekvalitet?	13
2.2 Muligheter og utfordringer	14
2.3 Prioriteringer det neste tiåret	15
2.3.1 Systematisk pedagogisk arbeid	15
2.3.2 Styrke de ansattes kompetanse	15
Tiltak	17
3 Støtte og styring for kontinuerlig kvalitetsarbeid	19
3.1 Aktører og roller.....	19
3.2 Muligheter og utfordringer	19
3.3 Prioriteringer det neste tiåret	22
3.3.1 Støtte til systematisk arbeid med kvalitetsutvikling.....	22
3.3.2 Veiledning og tilsyn som virkemidler for god kvalitet.....	24
3.3.3 Arbeidet med kvalitet i barnehagen skal følges opp i tett samarbeid med sektoren	24
Tiltak	25

”

Vi skal sørge for et kvalitetsløft ved å ta vare på leken og det som fungerer godt i dag, ved å verdsette erfaringene fra de ansatte og ved å utvikle mer kunnskap om og for barnehagene.

Forord

Hver dag går over 270 000 barn inn porten i sin barnehage. Barn som er klare for å leke og knytte noen av livets første vennskap. Barnehagen skal være et sted for lek. Leken er verdifull i seg selv og er avgjørende for trivsel, glede, utvikling og læring. Barnehagen bidrar til å legge grunnlaget for barnas selvfølelse, for utforskertrang og skaperglede.

Hver dag legger rundt 80 000 barnehageansatte ned en enorm innsats for at alle barn skal få mulighet til å leke, utforske og ha meningsfulle opplevelser sammen med andre. En slik hverdag for barna forutsetter ansatte med høy kompetanse og profesjonelle læringsfellesskap. Siden koronapandemien traff landet har barnehageansatte hatt en krevende hverdag. Denne hverdagen har gitt helt nye erfaringer – på godt og vondt. De erfaringene må vi dra nytte av i tiden som kommer.

Hver dag jobber barnehageansatte, ledere, eiere, kommuner, myndigheter, Sameetinget, politikere og forskere for å gjøre barnehagene enda bedre. Det skal vi fortsette med. For vi vet at det er for store variasjoner i kvaliteten. Alle barn får ikke et godt nok tilbud i dag.

I denne strategien for barnehagekvalitet løfter vi nå blikket og ser mot 2030. Vi ønsker å sette noen mål og ambisjoner for utviklingen fremover. Dette skal legge grunnlaget for et kvalitetsløft sammen med sektoren. Samarbeidet er avgjørende for at vi skal lykkes. Derfor mener vi også at det allerede i 2025 er fornuftig å sammen gjøre opp status, for å sikre at vi er på riktig kurs. I arbeidet med strategien har vi fått over 700 innspill fra ulike aktører og

enkeltpersoner i sektoren. Tusen takk for dialogen og velviljen denne våren. Det er i fellesskap vi skal finne løsninger for å nå målene vi setter for 2030.

Vi skal sørge for et kvalitetsløft ved å ta vare på leken og det som fungerer godt i dag, ved å verdsette erfaringene fra de ansatte og ved å utvikle mer kunnskap om og for barnehagene. På denne måten skal vi bidra til at vi kan nå de høye kravene og ambisjonene for kvalitet, slik de kommer til uttrykk i barnehageloven og rammeplanen.

Kvalitet handler om barnets opplevelse her og nå, og om hvordan barnehagen bidrar til å gi barna gode erfaringer og opplevelser. Kvalitet handler også om kompetanse og ledelse, og om en organisering som gir barnehageansatte tid og rom til barna og tid og rom til kvalitetsutvikling. Barnehagen skal være en del av det store laget rundt barnet. Et tett og godt samarbeid med foreldrene er viktig for kvaliteten.

Hver dag tilbringer vel 270 000 barn landet over en stor del av sin våkne tid i barnehagen. For noen barn kan forskjellen mellom å gå i en god og en dårlig barnehage være forskjellen mellom en god og en dårlig barndom. Derfor er det avgjørende at alle barn får et tilbud av høy kvalitet. Det er vår viktigste jobb når vi ser mot 2030.

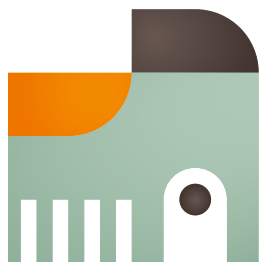
Guri Melby

Guri Melby
Kunnskaps- og integreringsminister

”

*Barnehagen skal møte barna med
tillit og respekt og anerkjenne
barndommens egenverdi.*

1 Kvalitetsutvikling i barnehagesektoren mot 2030

Mål: *Alle barn skal få et godt barnehagetilbud, uavhengig av hvor de bor og hvilken barnehage de går i.*

1.1 En barnehage for fremtiden

Formålet med denne strategien er å peke ut regjeringens ambisjoner for barnehagesektoren i årene frem mot 2030 og starte arbeidet med å videreutvikle barnehagekvaliteten sammen med sektoren. Regjeringen vil at alle barn skal få et godt barnehagetilbud, uavhengig av hvor de bor og hvilken barnehage de går i.

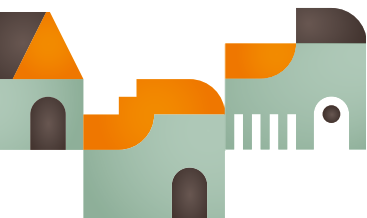
Boks 1.1 Barnehagens formålsparagraf

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Kilde: Lov om barnehager § 1 Formål

Det legges ned stor innsats i barnehager i Norge hver eneste dag. Det er mange kompetente og engasjerte ansatte som bidrar til at barna får en god hverdag i barnehagen slik at de kan trives og utvikle seg. Vi vet likevel at kvaliteten i barnehagene varierer. Alle barn får ikke et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen, og det er ikke alle som får den hjelpen og støtten de trenger for å trives, leke og lære.

Lov om barnehager (barnehageloven) og forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (rammeplanen) stiller høye krav til kvaliteten i barnehager i Norge, blant annet når det gjelder hva barnehagen skal bidra til at barn skal kunne oppleve og erfare. Det er stor oppslutning i sektoren om rammeplanens krav til pedagogisk innhold. De grunnleggende verdiene i rammeplanen er barndommens egenverdi, demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling og likeverd, bærekraftig utvikling og livsmestring og helse. Dette skal prege alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

Regjeringen ønsker å ta vare på det som er bra med barnehager i Norge og anerkjenner det gode arbeidet som personalet i barnehagene gjør. Den nordiske barnehagemodellen er internasjonalt anerkjent for sin helhetlige tilnærming til omsorg, lek, læring og danning. Dette ligger fast. Samtidig må vi se fremover og videreutvikle barnehagene i takt med samfunnet for øvrig.

Barnehagesektoren er i stadig endring. Siden barnehageforliket i 2003 har barnehagedeltakelsen økt, barnehagene har blitt større, barnehagedagene lengre, barnegruppene yngre og mer mangfoldige, og barnehageeierne og kommunene færre og større. Disse endringene har krevd og krever at barnehagene kontinuerlig må videreutvikle innhold, arbeidsmåter og kompetanse. Det er også viktig at barnehageeiere og lokale og nasjonale barnehagemyndigheter utvikler sine virkemidler i tråd med endringene som skjer i sektoren, og slik at vi fortsatt sikrer et mangfold av barnehager.

Denne strategien skal legge grunnlag for at aktørene i sektoren sammen kan utvikle barnehagekvaliteten frem mot 2030. Vi har fått mange nyttige innspill fra ulike aktører og enkeltpersoner til denne strategien, og ønsker å fortsette dialogen i årene som kommer. Hvordan kan vi skape bedre sammenheng og samordning for å styrke kvaliteten i sektoren? Hvordan kan vi sørge for både kontinuitet og fornyelse?

1.2 Gode barnehager til barnas beste

I dag tilbringer de fleste barn i barnehagealder store og viktige deler av hverdagen sin i en barnehage. Barnehagen skal anerkjenne at barndommen har en verdi i seg selv og være en god barndomsarena. Barna skal oppleve glede, og de skal trives, leke, utvikle vennskap og ha det trygt og godt.

Barnehagen er også første trinn i utdanningsløpet og skal legge grunnlaget for videre utvikling, læring, dannings og demokratisk deltakelse.

I løpet av barnehageårene gjennomgår barn en enorm utvikling på alle områder. Forskning viser at hjernen er særlig mottakelig og sensitiv for stimulering og erfaringer de første årene. Det barna opplever disse årene, har stor betydning for senere utvikling og læring. Det er derfor svært viktig med god barnehagekvalitet for alle barn.

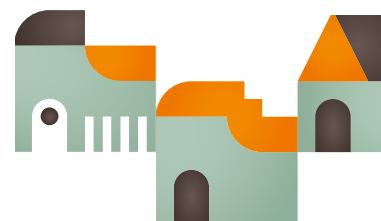
Det er dessuten godt dokumentert at gode barnehager kan bidra til å redusere sosiale ulikheter og kompensere for manglende støtte og stimulering hjemme når det er nødvendig. Barnehager er særlig viktig for minoritetsspråklige barns norskspråklige utvikling og for deres deltakelse i det norske samfunnet. God støtte til barn i barnehagealder har oftere større innvirkning på barns utvikling enn tiltak senere i livet.

Gode barnehager åpner verden for barna, tilrettelegger for meningsfulle opplevelser og støtter opp om barns lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Alle barn er forskjellige og skal få den støtten og tryggheten de trenger for å utvikle sin identitet og være del av fellesskapet i barnehagen. Kulturelt og språklig mangfold er en naturlig del av barnehagehverdagen. Barnehagen skal synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt.

Alle barnehager skal bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, slik som FNs barnekonvensjon. Rammeplanen slår fast at Norge har, med bakgrunn i urfolks særlige rettigheter, en særlig forpliktelse til å ivareta samiske barns og foreldres interesser, jf. Grunnloven § 108, Barnekonvensjonen art. 30 og ILO-konvensjonen. Samiske barn i barnehage skal få støtte til å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur uavhengig av hvor i landet de bor. Den samiske barnehagen har i dag en større og viktigere rolle enn tidligere for samiske barns utvikling av samisk språk, samisk kultur og samisk identitet. Dette gjenspeiles også i tiltakene foreslått i NOU 2016:18 *Hjertespråket*.

Regjeringen har allerede satt i gang en rekke tiltak for å styrke tilgangen til og kvaliteten i barnehagene. Denne strategien bygger blant annet videre på *Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018–2022* og Meld. St. 6 *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (2019–2020)*. Gjennomføring av tiltakene i strategien forutsetter budsjettmessig dekning.

Som en viktig milepæl, og for å kunne ta høyde for kunnskapsutviklingen gjennom strategiperioden, vil strategien ved behov revideres i 2025.

1.3 Regjeringens mål og ambisjoner

Hovedmålet for strategien er at alle barn skal få et godt barnehagetilbud, uavhengig av hvor de bor og hvilken barnehage de går i.

De ansatte i barnehagene gjør den viktigste jobben for at alle barn skal ha et godt tilbud hver eneste dag. Regjeringen har som mål at barnehagene skal være profesjonelle læringsfellesskap som systematisk jobber med å utvikle kvaliteten, og som har ledere og ansatte med relevant kompetanse.

Vi har som ambisjon at:

- 50 prosent av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere innen 2025
- andelen barnehagelærere med mastergradsutdanning skal øke
- andelen fagarbeidere i barnehagene skal øke
- for alle øvrige ansatte skal det foreligge en plan for hvordan formell relevant kompetanse kan opparbeides
- alle barnehager skal ha god og kvalitetsutviklende ledelse
- alle ansatte i barnehagen får mulighet til etter- og videreutdanning

Skal barnehagene lykkes med å gi alle barn et godt tilbud, er det viktig at alle aktørene i sektoren støtter opp om barnehagenes arbeid. Regjeringen har som mål at barnehagene får god støtte til å utvikle kvaliteten fra eiere og lokale og statlige myndigheter og andre aktører.

Vi har som ambisjon at:

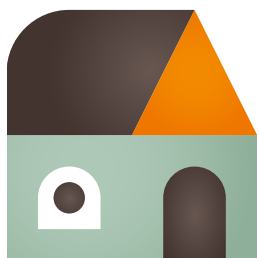
- kvaliteten skal videreutvikles i dialog med partene
- alle barnehager skal få god støtte i arbeidet med kontinuerlig og systematisk kvalitetsutvikling
- tilsynet skal i større grad bidra til å utvikle og sikre kvaliteten
- det skal være mer forskning om forhold som har betydning for kvalitet i barnehagene

”

*Barna skal få mulighet til å delta
aktivt i barnehagens planleggings- og
vurderingsarbeid.*

2 Gode barnehager forutsetter kompetanse og kontinuerlig kvalitetsutvikling

Mål: Barnehagene er profesjonelle læringsfelleskap som systematisk jobber med å utvikle kvaliteten, og som har ledere og ansatte med relevant kompetanse.

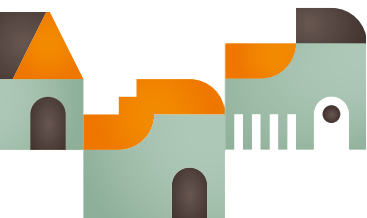
2.1 Hva er viktig for god barnehagekvalitet?

Rammeplanen for barnehagen beskriver barnehagens innhold og oppgaver og mål for personalets arbeid, og slår fast at barnehagene skal se lek, omsorg, læring og danning i sammenheng. Alle barnehager skal sikre at barna har et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helsen, trivselen, leken og læringen til barna. Barnehagene skal legge til rette for gode relasjoner både mellom de ansatte og barna og mellom barna. Personalet i barnehagen skal fortolke og realisere rammeplanens innhold og gi barna et tilbud der de kan utvikle seg på egne premisser i et engasjerende og stimulerende miljø.

Barn har rett til medvirkning og innflytelse på det som skjer i barnehagen. De skal få mulighet til delta aktivt i barnehagens planleggings- og vurderingsarbeid. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn.

Foreldrene kjenner barna best, og barnehagens arbeid med å ivareta barnas behov skal skje i samarbeid og forståelse med hjemmet. Barnehagen skal legge til rette for en god dialog med alle foreldrene uavhengig av språklig og kulturell bakgrunn. Barnehagen skal involvere foreldrene i å følge opp det enkelte barnets trivsel og utvikling og i barnehagens planlegging og vurdering av det pedagogiske arbeidet.

Det er godt dokumentert at kvaliteten på barnehagetilbudet avhenger av kompetansen til de ansatte, og av måten det faglige arbeidet ledes på. Gode barnehager er profesjonelle læringsfelleskap,

preget av kontinuerlig kompetanseutvikling, og gode vilkår for både utvikling og endringsarbeid og refleksjons- og læringsprosesser. Det er

barnehageeiers ansvar å sørge for at personalet har riktig og nødvendig kompetanse. Barnehagestyrer må sørge for at de ansattes kompetanse tas i bruk, og for at kvalitetsutviklingen er målrettet mot barnehagens kjerneoppgaver.

God barnehagekvalitet i samiske barnehagetilbud bygger innholdet på samisk tradisjonskunnskap, samiske språk, leve-sett, tenkemåte og forståelse i arbeids- og læringsmetoder. For å kunne ivareta det samiske innholdet i rammeplanen, både i samiske barnehager og andre barnehager med samiske barn, må barnehagene ha nødvendig kompetanse i og om samisk språk og kultur. Norske barnehager skal synliggjøre samisk kultur og bidra til at barna kan utvikle respekt og fellesskapsfølelse for det samiske mangfoldet.

2.2 Muligheter og utfordringer

Stadig flere av de ansatte har barnehagelærerutdanning, og bemanningstettheten har økt de siste årene. Det er mange eksempler på godt samarbeid på tvers av barnehager, eierskap og kommuner som bidrar til utviklingen av god praksis. Trivselen blant ansatte er høy, og den er særlig høy i barnehager med god samarbeidskultur og tydelig pedagogisk ledelse.

Likevel har vi utfordringer. Ikke alle barnehager har et pedagogisk tilbud i tråd med rammeplanens intensjoner og føringer, og flere barnehageansatte uttrykker at rammene gjør det vanskelig å ha en god praksis. Første delrapport fra evalueringen av implementeringen av rammeplanen viser at det varierer hvordan rammeplanen er tatt i bruk i ulike barnehager og i hvilken grad den brukes aktivt av hele personalet. Flere barnehager har utfordringer i arbeidet med områder som er viktige for barns lek, trivsel, læring og utvikling. Forskning viser at mange barnehager i for liten grad stimulerer barnas språk og samspill eller gir god nok støtte til barnas vennskap.

Evalueringen av implementeringen av rammeplanen viser også at barnehagene i varierende grad følger opp rammeplanens føring om at alle barn skal bli kjent med at samene er Norges urfolk og få kjennskap til samisk kultur. Den finner også at samiske barnehager opplever større utfordringer i arbeidet med samisk språk enn med samisk kultur.

Flere rapporter viser at barnehagene i for liten grad planlegger det pedagogiske arbeidet på grunnlag av observasjon, dokumentasjon og systematisk vurdering av egen praksis. Dette kan skyldes mangel på rammeplanforståelse og didaktisk kompetanse, for svake profesjonelle læringsfellesskap eller for lite tid.

Barnehagene har i gjennomsnitt 43 prosent barnehagelærere og 22 prosent barne- og ungdomsarbeidere i grunnbemanningen. Det er en utfordring at nær en tredjedel

av de ansatte ikke har relevant utdanning. Mange fagarbeidere melder om at deres kompetanse ikke brukes godt nok. Flere rapporter viser at barnehagestyrere bruker mye tid på administrative oppgaver, og at pedagogisk ledelse ofte overlates til pedagogiske ledere og andre barnehagelærere. Så lenge barnehagelærerne er i mindretall blant personalet, kan det være utfordrende å utvikle gode profesjonsfellesskap i barnehagen.

2.3 Prioriteringer det neste tiåret

2.3.1 Systematisk pedagogisk arbeid

God kvalitet krever et langsiktig, kontinuerlig og systematisk pedagogisk arbeid. Regjeringen er opptatt av at barnehagene prioriterer dette arbeidet høyt. Barnehageeier må sikre at barnehagepersonalet har god rammeplanforståelse og pedagogisk kompetanse. Det er viktig at de ansatte samarbeider om å planlegge, gjennomføre, reflektere over og vurdere arbeidet i barnehagen opp mot rammeplanens intensjoner og føringer, og at de justerer tilbudet på bakgrunn av vurderingene. Det krever tydelig faglig ledelse, og at det settes av tid til at hele personalgruppen kan delta i arbeidet.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at barnehagepersonalet og eiere får god støtte i arbeidet med kontinuerlig og systematisk kvalitetsutvikling. Utdanningsdirektoratet lager allerede støtte- og veiledningsmateriell og kompetansepakker for å støtte barnehagene i forståelse og implementering av rammeplanen. Kvalitetssystemet *Kvalitet i barnehagen (KiB)* tilbyr en

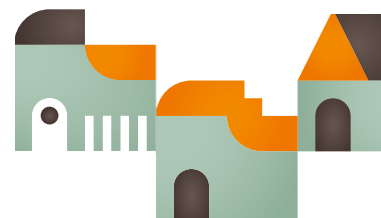
rekke ressurser og verktøy til hjelp i arbeidet med refleksjon og kvalitetsutvikling, se mer omtale i kapittel 3. Regjeringen ønsker å videreutvikle støttemateriell og verktøy for å støtte implementeringen av rammeplanen og vil vurdere tiltak for å følge opp evalueringen av implementeringen av rammeplanen. Det arbeides videre med et gratis, kvalitetssikret språkkartleggingsverktøy.

2.3.2 Styrke de ansattes kompetanse

Et systematisk pedagogisk arbeid krever inngående kompetanse om barn, barnehagedidaktikk og pedagogikk. Regjeringen vil at alle barnehagebarn skal møte ansatte med god og relevant kompetanse.

Barnehagelærerne har et stort ansvar for å veilede de andre ansatte i tråd med rammeplanens innhold og oppgaver. Fremskrivninger viser at tilgangen på barnehagelærere vil bli større i årene som kommer, noe som vil bidra til å redusere bruken av midlertidige dispensasjoner og til å øke pedagogtettheten. Regjeringen har som ambisjon at 50 prosent av de ansatte i barnehagene skal være barnehagelærere innen 2025. Det er også et mål å øke andelen barne- og ungdomsarbeidere i barnehagen. For de øvrige ansatte skal det foreligge en plan for hvordan de kan opparbeide seg formell relevant kompetanse.

Stadig flere barnehagelærere har mastergrad. Regjeringen har som ambisjon at andelen barnehagelærere og styrere med mastergradsutdanning skal øke mot 2030. Det kan bidra til å styrke

barnehagens systematiske pedagogiske arbeid og til en mer kunnskapsbasert praksis. For å sikre at barnehagelærere med mastergrad blir i barnehagen, må eier og styrer legge til rette for at den spesialiserte kompetansen brukes aktivt i det profesjonelle fellesskapet og i det direkte arbeidet med barna. Regjeringen har også som mål at alle styrere skal ha lederutdanning.

Regjeringen vil innhente mer kunnskap om omfanget av barnehagelærere med mastergradsutdanning og om hvordan kompetansen brukes i barnehagen. Kunnskapen skal danne grunnlag for å vurdere å tydeliggjøre ambisjonen om økt andel barnehagelærere med mastergrad frem mot 2030.

En forutsetning for at vi skal få flere gode barnehagelærere, er økt kvalitet i barnehagelærerutdanningen. Regjeringen har satt ned en ekspertgruppe som skal foreslå endringer i rammeplanen for barnehagelærerutdanningen. Det er også behov for å styrke forskningen i barnehagelærerutdanningen.

Barne- og ungdomsarbeidere har en verdifull kompetanse som bidrar til å styrke fagligheten i barnehagen, og det er et mål at barnehagene skal ha flere ansatte med barne- og ungdomsarbeiderutdanning. Det er viktig at denne kompetansen anerkjennes og tas i bruk i det pedagogiske arbeidet.

Når kompetansesammensetningen endrer seg, vil det kreve nye måter å organisere barnehagedagen og personalgruppen på. Det er behov for å utvikle og prøve ut ulike

modeller for hvordan de ansattes kompetanse og tid kan brukes for at barna skal få et best mulig tilbud. Erfaringene fra disse utviklingsarbeidene kan danne grunnlag for nye lokale løsninger.

Det er viktig at de ansatte i barnehagen kontinuerlig utvikler sin kompetanse, både gjennom videreutdanning og barnehagebaserte kompetanseutviklingstiltak. Regjeringen har som mål at alle ansatte i barnehagen får mulighet til etter- og videreutdanning. Strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage* gjelder ut 2022. Regjeringen vil sette ned et utvalg som skal foreslå ulike modeller for etter- og videreutdanning for lærere og andre ansatte i barnehager og skole.

Den regionale ordningen for kompetanseutvikling i barnehagen ble innført i 2018. Ordningen inngår nå i den nye tilskudsordningen for lokal kompetanseutvikling, som trådte i kraft januar 2021, sammen med desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen og kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis. De ulike ordningene evalueres og følges opp av Utdanningsdirektoratet, blant annet gjennom en referansegruppe med sentrale aktører i sektorene. I arbeidet med denne strategien har det kommet innspill fra sektor om at det er utfordringer med måten den regionale ordningen for barnehagen er innrettet på, herunder at ordningen ikke treffer det samiske barnehage tilbudet godt nok. Vi vil fortløpende følge med på utviklingen av disse ordningene i dialog med sektoren og vurdere endringer slik at de skal fungere best mulig.

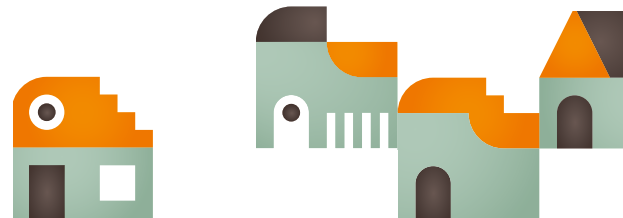
TILTAK

Regjeringen vil:

- jobbe for å øke andelen barnehagelærere til 50 prosent innen 2025
- jobbe for å øke andelen barnehagelærere med mastergrad i barnehagene
- jobbe for å øke andelen barne- og ungdomsarbeidere i barnehagene
- jobbe for at styrere skal ha styrerutdanning og at andelen styrere med mastergrad øker
- jobbe for at det skal foreligge en plan for hvordan alle øvrige ansatte kan opparbeide seg formell relevant kompetanse
- støtte opp om utviklingsprosjekter i sektoren for blant annet å få erfaring

med ulike måter å organisere barnehagedagen og personalgruppen på

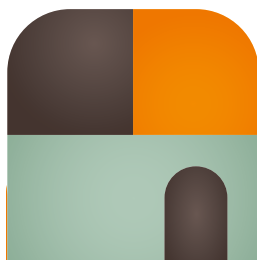
- utvikle støttemateriell, verktøy og/eller kompetansepakker til barnehagesektoren for å støtte arbeidet med rammeplanen
- sette ned et utvalg som skal foreslå ulike modeller for etter- og videreutdanning for lærere og andre ansatte i barnehage og skole
- støtte forskningen om og for barnehager gjennom Forskningsrådet

”

Å legge til rette for kvaliteten i barnehagehverdagen forutsetter innsats fra en rekke aktører på alle nivåer i sektoren.

3 Støtte og styring for kontinuerlig kvalitetsarbeid

Mål: Barnehagene får god støtte til å utvikle kvaliteten fra eiere, lokale og statlige myndigheter og andre aktører.

3.1 Aktører og roller

For at barnehagene skal lykkes med å gi alle barn et godt tilbud, er det viktig at de ansatte får god støtte og veiledning, at de har faglige diskusjonspartnere, at barnehagene får gode rammebetingelser og at det er tydelige forventninger til barnehagens innhold og de ansattes oppgaver. Dette er først og fremst barnehageeiers ansvar.

Å legge til rette for kvaliteten i barnehagehverdagen forutsetter innsats fra en rekke aktører på alle nivåer i sektoren. Se nærmere omtale av aktører og roller i boks 3.1.

3.2 Muligheter og utfordringer

Barnehagesektoren er mangfoldig, med mange ulike typer eiere og pedagogiske profiler. Mangfoldet gir muligheter for innovasjon og øker foreldrenes valgfrihet. Men mangfoldet gir også noen utfordringer.

Flere rapporter peker på store variasjoner i kapasiteten og kompetansen hos barnehageeiere og kommunen som barnehagemyndighet. Det varierer i hvilken grad barnehagemyndigheten veileder barnehagene og fører tilsyn med om barnehagene drives i samsvar med barnehageloven med forskrifter, herunder rammeplanen. Mange kommuner har et godt samarbeid med private barnehager, men det er eksempler på at både kommuner og private eiere opplever at samarbeidet kan være utfordrende. Konkurranse kan komme i veien for et godt samarbeid.

Kunnskapsgrunnlaget viser også at de private barnehagene ikke alltid er inkludert i det tverrfaglige samarbeidet i kommunen. Stortinget har nylig vedtatt å presisere i barnehageloven at barnehagene har plikt til å samarbeide med andre velferdstjenester når samarbeid er nødvendig for å gi et bestemt barn et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

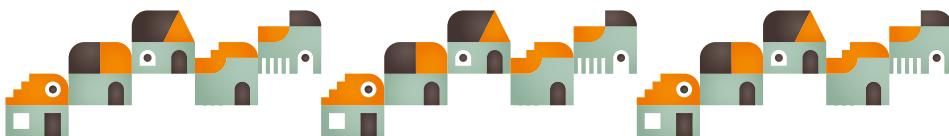
Boks 3.1 Oversikt over aktører og roller

Barnehageeiere har ansvar for at barnehagetilbudet er i tråd med barnehageloven, rammeplanen og øvrige forskrifter. De skal blant annet sørge for at barnehagene har ansatte med relevant kompetanse, og ha planer for kompetanseutvikling av sine ansatte. Over halvparten av barnehagene er privateid.

Kommunen er eier av kommunale barnehager og lokal barnehagemyndighet for alle barnehagene i kommunen. Kommunen skal likebehandle private og kommunale barnehager når den utfører oppgaver som barnehagemyndighet. Den skal organisere oppgavene den har som barnehagemyndighet, adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier. Som barnehagemyndighet skal kommunen se til at barnehagene drives i samsvar med regelverket gjennom veiledning, godkjenning, finansiering og tilsyn. I tillegg har kommunen ansvar for å utvikle lokalsamfunnet og ivareta innbyggernes behov for tjenester. Den må blant annet sørge for at barnehagene, uavhengig av eierskap, kan inngå i tverrfaglig samarbeid når det er nødvendig for å ivareta barns behov.

Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og statsforvalterne har på ulike måter ansvaret for å utvikle og forvalte regelverket og å støtte og veilede barnehager, barnehageeiere og kommuner i å utvikle kvaliteten.

Statped er en statlig støttetjeneste for kommuner og fylkeskommuner i deres arbeid for at barn, unge og voksne med varige og/eller omfattende behov for særskilt tilrettelegging får gode, tilpassede barnehage- og opplæringstilbud i inkluderende fellesskap.

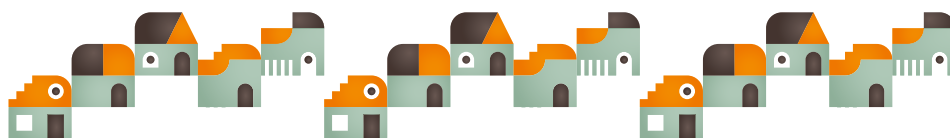
Sametinget er et folkevalgt organ for samene i Norge og en premiss-leverandør for samiske barnehage tilbud. Sametinget tar medansvar for kompetanseutviklingen rettet mot både det sørsamiske, lulesamiske og nordsamiske barnehage tilbudet, og bidrar i arbeidet med å rekruttere samiskspråklige barnehageansatte.

Universitetene og høyskolene tilbyr barnehagelærerutdanninger, etter- og videreutdanninger og driver forsknings- og utviklingsarbeid i samarbeid med ulike aktører i sektoren. Universiteter og høyskoler har ansvar for elleve nasjonale sentre som på ulike områder bidrar med kunnskap og støtte til utviklingen av kvalitet i barnehager og skoler.

Fylkeskommunen har ansvar for videregående opplæring og offentlige fagskoler. Videregående opplæring tilbyr barne- og ungdomsarbeiderutdanning. Fagskolene tilbyr utdanninger som vektlegger den praktiske yrkesutøvelsen, med utgangspunkt i barnehagens kompetansebehov.

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) er et selvstendig rådgivende organ for Kunnskapsdepartementet i saker om samarbeid mellom hjem og barnehage, og arbeider for å ivareta foreldrenes interesser i barnehagesammenheng.

Organisasjonene i sektoren representerer ulike grupper og deltar i dialoger på ulike nivåer om utviklingen av kvalitet i barnehagene.

3.3 Prioriteringer det neste tiåret

Regjeringen er opptatt av at sektoren organiseres slik at potensialet som ligger i mangfoldet, blir utnyttet på en god måte. Vi ønsker å legge til rette for at vi fortsatt skal ha mange ulike typer eiere og pedagogiske profiler. Det vil kreve at aktørene sammen finner gode løsninger på de utfordringene som er i sektoren.

For å oppnå målene som er satt for 2030 må det være en felles innsats og kultur for systematisk og kontinuerlig kvalitetsutvikling. Her har barnehageeiere en nøkkelrolle. Kommunene må vurdere hvordan lokale prioriteringer og oppgaveløsning bidrar til å sikre og ivareta kvalitet for alle barn.

3.3.1 Støtte til systematisk arbeid med kvalitetsutvikling

Utdanningsdirektoratet har utviklet kvalitetssystemet *Kvalitet i barnehagen (KiB)* for å gi støtte til systematisk vurdering og utvikling av kvalitet i barnehagen. Kvalitetssystemet inneholder en rekke ressurser og verktøy som skal gi barnehager, barnehageeiere, lokale og nasjonale myndigheter et godt grunnlag for å kunne vurdere og utvikle kvaliteten innenfor sine ansvarsområder. Se boks 3.2.

Siden kvalitetssystemet ble utviklet har det skjedd flere endringer i barnehagesektoren. Blant annet er det kommet ny rammeplan, flere endringer i barnehageloven (herunder krav til internkontroll), og det er innført en regional ordning for kompetanseutvikling. Disse endringene stiller økte krav til barnehagenes og eiernes analyse- og vurderingskompetanse.

Regjeringen mener det er behov for å revidere og videreutvikle de nasjonale virkemidlene for systematisk arbeid med kvalitetsutvikling i lys av den utviklingen som har skjedd.

Det er behov for å videreutvikle virkemidlene innenfor tre gjensidig avhengige områder:

- et felles kunnskapsgrunnlag om barnehagen
- støtte til gode prosesser lokalt for å vurdere tilstanden i sektoren
- gode verktøy og ressurser som kan støtte barnehageeieres og barnehagenes lokale arbeid med kvalitetsutvikling

Virkemidlene må også møte behovene i barnehagetilbudet til samiske barn.

Boks 3.2 System for kvalitet i barnehagen

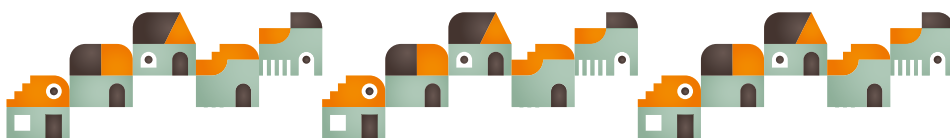
Kvalitetssystemet Kvalitet i barnehagen (KiB) er en samling verktøy og kunnskapskilder som Utdanningsdirektoratet presenterer digitalt på nettstedet *Kvalitet i barnehagen*.

Kvalitetssystemet skal blant annet gi:

- barnehageeiere og styrere informasjon og verktøy til å initiere systematisk kvalitetsarbeid i sine barnehager
- barnehagene verktøy til å vurdere og reflektere over egen praksis
- kommunene som lokal barnehagemyndighet informasjon for å vurdere hva de skal føre tilsyn med
- nasjonale myndigheter et kunnskapsgrunnlag for å sette mål for og utvikle tiltak på ulike områder i barnehagesektoren
- foreldre informasjon som grunnlag for valg av barnehage, og som grunnlag for dialog om kvaliteten i barnehagen barnet deres går i

Kunnskapskildene er blant annet oppdatert statistikk, indikatorer, forskning og undersøkelser. Verktøyene er blant annet refleksjons- og prosessverktøy og støttemateriell.

Kilde: <https://www.udir.no>

3.3.2 Veiledning og tilsyn som virkemidler for god kvalitet

Kommunen som barnehagemyndighet skal drive aktiv veiledning av barnehagene i kommunen. Evalueringen av implementeringen av rammeplanen viser at kommuner som har en klar lokal barnehagepolitisk plattform med mål og ambisjoner for barnehagen og for samordning av tjenester til barn, har bedre forutsetninger for å implementere rammeplanen.

Kommunen som barnehagemyndighet har også ansvaret for å føre tilsyn med om barnehagene i kommunen oppfyller kravene i barnehageloven med forskrifter, herunder rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Det tas sikte på at ansvaret for økonomisk tilsyn med private barnehager skal overføres fra kommunene til Utdanningsdirektoratet 1. januar 2022. Kommunen har også ansvar for å føre tilsyn etter folkehelseloven, herunder forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

For at vi skal lykkes med at alle barn får et likeverdige barnehage tilbud av høy kvalitet, er vi avhengige av at kommunenes veiledning og tilsyn fungerer godt og kan bidra til å utvikle kvaliteten i barnehagene. Det er viktig at kommunene har ressurser, kapasitet og kompetanse til disse oppgavene og jobber systematisk med tilsynet.

Kunnskapsgrunnlaget og innspillene viser at kommunen som barnehagemyndighet kan ha nytte av mer systematisk støtte i tilsynsarbeidet. Det er også behov for å skaffe mer kunnskap om hvordan tilsynet fungerer i dag. På bakgrunn av denne kunnskapen vil Kunnskapsdepartementet vurdere hvordan vi kan utvikle tilsynet for at det på sikt i større grad skal bidra til å sikre og heve kvaliteten.

3.3.3 Arbeidet med kvalitet i barnehagen skal følges opp i tett samarbeid med sektoren

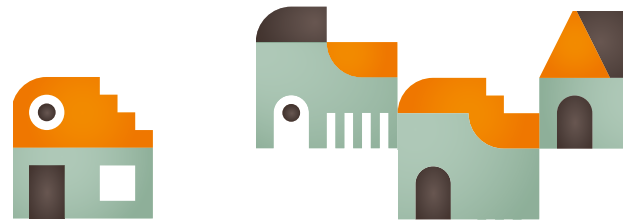
For å nå målene vi har satt for barnehagekvalitet i 2030, kreves et godt samarbeid mellom aktørene i sektoren og innsats på alle nivåer. I arbeidet med strategien har vi fått viktige innspill som vi vil ta med oss videre i dialogen med sektoren. Regjeringen vil etablere et nasjonalt forum for barnehagekvalitet med sentrale aktører i sektoren for å følge opp strategien. Forumet vil bli ledet av kunnskaps- og integreringsministeren.

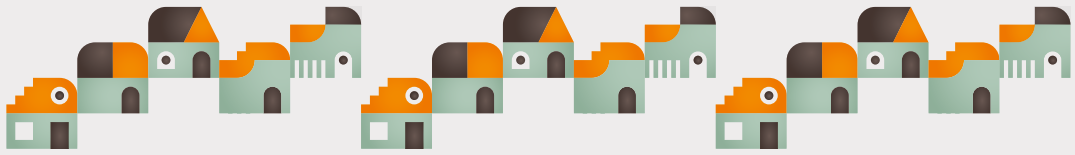
TILTAK

Regjeringen vil:

- etablere et nasjonalt forum for barnehagekvalitet med deltakere fra sentrale aktører i sektoren for å følge opp strategien
- revidere og videreutvikle de nasjonale virkemidlene for å støtte systematisk arbeid med kvalitetsutvikling
- videreutvikle støtte til kommunen som barnehagemyndighet i tilsynet etter barnehageloven med forskrifter
- innhente mer kunnskap om hvordan tilsynet fungerer for å vurdere hvordan vi bør utvikle tilsynet på sikt
- bidra til et oppdatert og tilgjengelig kunnskapsgrunnlag om barnehagekvalitet

Utgitt av:
Kunnskapsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjoner er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Publikasjonskode: F 4469

Design og illustrasjoner: Gjerholm

Foto: Shutterstock

Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

06/2021 – opplag 50

